

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات

بهداشتی – درمانی

شهید بهشتی

دانشکده بهداشت

شاخه‌های مختلف دوره‌های MPH

سال تحصیل ۱۳۸۶-۱۳۸۷

گرایش اپیدمیولوژی بیماری‌های غیرواگیر

پیشنهاد دهنده: پژوهشکده غدد درون ریز و متابولیک

برنامه آموزشی دوره MPH با گرایش اپیدمیولوژی بیماری‌های غیرواگیر

فصل اول: مشخصات کلی	۱۴۴
فصل دوم: مشخصات دوره	۱۴۸
پایان‌نامه	۱۴۸
فصل سوم: فرم‌های مشخصات دروس	۱۴۹
۱) اصول اپیدمیولوژی و روش تحقیق	۱۴۹
۲- آمار حیاتی	۱۵۰
۳- کاربرد کامپیوتر و فن‌آوری اطلاعات	۱۵۰
۴- اپیدمیولوژی بیماری‌های غیرواگیر و عوامل خطر ساز	۱۵۱
۸- اصول تغذیه در بیماری‌های غیرواگیر	۱۵۲
۹- اصول مدیریت بهداشت	۱۵۲
۱۰- اقتصاد بهداشت	۱۵۳
۱۱- آموزش بهداشت	۱۵۴
۱۲- بیماری‌های عمده غیرواگیر	۱۵۴
۱۳- اپیدمیولوژی پیشرفته	۱۵۵
۱۴- بهداشت محیط	۱۵۶
۱۵- بهداشت حرفه‌ای	۱۵۷
۱۶- بهداشت سالمندان	۱۵۷
۱۷- بهداشت نوجوانان و جوانان	۱۵۸
۱۸- بهداشت روان	۱۵۹
۱۹- جامعه‌شناسی پزشکی	۱۶۰
۲۰- فعالیت بدنی و ورزش	۱۶۱
۲۱- کارگاه دیابت و هیپرلیپیدمی	۱۶۱
۲۲- کارگاه بیماری‌های قلبی، فشارخون و هیپرلیپیدمی	۱۶۱
فصل چهارم: ارزشیابی برنامه	۱۶۱

فصل اول: مشخصات کلی

۱) تعریف رشته و مقطع مربوطه:

بهداشت عمومی عبارت است از مجموعه دانش و هنر پیشگیری از بیماری‌ها و تامین، حفظ و ارتقای سلامتی و توانمندی بشر با استفاده از تلاش دسته‌جمعی منجر به توسعه جامعه. با توجه به شیوع روزافزون بیماری‌های عمده غیرواگیر که علت‌های اصلی مرگ و میر و بار بیماری‌ها در جهان می‌باشند، این مقطع طراحی شده است تا پزشکان بتوانند با تعریف، علل، پاتوژنز، فیزیوپاتولوژی علایم، روش‌های پیشگیری و مراقبت این بیماری‌ها آشنایی کافی داشته باشند و مهارت‌های حاصله را در دراه تامین، حفظ و ارتقای سلامت جامعه به کار گیرند.

۲) تاریخچه:

دوره M.P.H بیماری‌های عفونی و گرمسیری از سال‌ها پیش در کشور برگزار شده است و دستیاران رشته‌های بیماری‌های عفونی و پزشکی اجتماعی موظف به گذراندن این دوره بوده‌اند. به علاوه بسیاری از پزشکان شاغل در نظام بهداشتی درمانی کشور با شرکت در این دوره‌ها توانسته‌اند با آگاهی بیشتر به شناخت و رفع مشکلات بهداشتی درمانی در زمینه بیماری‌های عفونی و گرمسیری بپردازند. در زمان طراحی این دوره، بیماری‌های عفونی علت بخش عمده بار بیماری‌ها و مرگ و میر بودند. بنابراین برنامه فوق در زمینه بیماری‌های غیرواگیر نارسا بود.

۳) رسالت رشته:

رسالت اصلی آشنا کردن پزشکان با اهمیت پیشگیری و مراقبت از بیماری‌های عمده غیرواگیر مانند بیماری‌های قلبی عروقی، سرطان‌ها، دیابت، بیماری‌های تنفسی، حوادث و سوانح و ... می‌باشد. که نهایتاً منجر به ارتقا سطح سلامت جامعه خواهد شد. با توجه به تغییر هرم سنی جامعه از کودکی، نوجوانی به میانسالی و پیرسالی، فارغ‌التحصیلان این رشته خواهند توانست نقش والایی را در برنامه‌های پیشگیری و درمان آینده داشته باشند. اقدامات به موقع این افراد سبب بهبود عملیات پیشگیری و مراقبت بیماری‌های غیرواگیر و بالتیجه ارزش افزوده و فایده اقتصادی افزون می‌گردد.

۴) ارزش‌های حاکم بر رشته:

کسب آگاهی، اصلاح نگرش و اخذ مهارت‌های ضروری برای رفع مشکلات موجود در زمینه پیشگیری، کنترل و درمان بیماری‌های غیرواگیر در جامعه در زمره ارزش‌های حاکم بر این رشته است.

۵) چشم‌انداز رشته

با توجه به شیوع روزافزون بیماری‌های غیرواگیر که مطابق پیش‌بینی سازمان جهانی بهداشت در قرن ۲۱ به

۶) نقش دانش‌آموختگان در نظام سلامت

دانش‌آموختگان دارای نقش‌های زیر خواهند بود:

- توانایی شناسایی و تشخیص بیماری‌های غیرواگیر و اپیدمی‌های آنها
- توانایی آموزش به اقشار مختلف مردم در زمینه پیشگیری از بیماری‌های غیرواگیر
- شرکت در برنامه‌های کشوری پیشگیری و کنترل بیماری‌های غیرواگیر
- تعیین نیازهای بهداشتی و شناسایی عوامل خطرانی که سلامت فرد و جامعه را تهدید می‌کند.
- توانایی شناخت مشکلات بهداشتی، مهارت‌های مدیریتی و روحیه کار گروهی
- بیماریابی و مهار بیماری‌های غیرواگیر و پیشگیری از ابتلا به بیماری
- اصلاح سطح و شیوه زندگی و رفتارهای خطرناک فردی و اجتماعی در جهت تامین، حفظ و ارتقای سلامت جامعه
- مراقبت و درمان بیماری‌های عمده غیرواگیر و پیشگیری از بروز عوارض
- مراقبت و درمان عوارض بیماری‌های غیرواگیر برای پیشگیری از معلولیت‌های جامعه
- همکاری در انجام پژوهش‌ها در زمینه بیماری‌های غیرواگیر

۷) وظایف حرفه‌ای دانش‌آموختگان

دانش‌آموختگان می‌بایست نقش خود را در مواردی که در بند ۶ آورده شده در جامعه به خوبی ایفا نمایند و به عنوان یک پزشک عمومی در پیشگیری و کنترل بیماری‌های غیرواگیر و مراقبت از آنها، همکاری در برنامه‌های کشوری و پژوهشی و نیز آموزش نیروی انسانی پیراپزشکی در موارد فوق کوشا باشند.

۸) اهداف کلی

هدف اصلی تربیت نیروی انسانی کارآمد در زمینه شناخت ابعاد مختلف پیشگیری و مراقبت بیماری‌های غیرواگیر است از طریق:

۱. درک مفهوم بهداشت عمومی و آشنایی با وظایف و کاربردهای آن
۲. آشنایی با تعریف بهداشت عمومی از دیدگاه سازمان جهانی بهداشت و اهداف آن
۳. آشنایی با چشم‌انداز بهداشت عمومی از دیدگاه سازمان جهانی بهداشت، در هزاره سوم
۴. یادگیری دامنه فعالیت‌های بهداشتی عمومی

۵. کسب آگاهی و مهارت کافی در زمینه اپیدمیولوژی پایه و بالینی به منظور به کارگیری مطلوب آن در طول دوره اشتغال پزشکی (خود مدیریتی)
۶. تدوین و بکارگیری پرسشنامه‌های مناسب با مطالعات اپیدمیولوژیک
۷. آشنایی با روش‌های آموزش بهداشت
۸. یادگیری دامنه بیماری‌های عمده غیرواگیر به ویژه بیماری‌های قلبی عروقی، سرطان‌ها، دیابت و بیماری‌های تنفسی
۹. آشنایی کامل با نحوه انجام پیشگیری سطح اول، دوم و سوم و مراقبت‌های بیماری‌های غیرواگیر
۱۰. کسب توان نقد و شرکت در پروژه‌های تحقیقاتی
۱۱. آشنایی با روش‌های سیاست‌گذاری، اجرا و ارزشیابی برنامه‌های بهداشتی بیماری‌های غیرواگیر

۹) توصیه‌های شما به عنوان طراح رشته به مدرسان این رشته کدامند؟

مدرسان باید اصول یادگیری بزرگسالان را در آموزش خود به کار برند. دانشجوی محوری اساس عمده تدریس این رشته خواهد بود و مدرسان باید اصل ایجاد خلاقیت و نوآوری را مدنظر داشته باشند. بحث‌های کارگاهی، PBL و روش‌های جدید آموزش به جای دروس نظری و آشنا نمودن فراگیران به مسایل و مشکلات کشورمان به بهره‌وری پیشرفته کمک خواهد کرد.

۱۰) طول دوره و شرایط و نحوه پذیرش

- شرایط پذیرش: صاحبان دکترای پزشکی عمومی، دندانپزشکی و داروسازی و دستیاران رشته‌های تخصصی که اعضای هیئت ممتحنه آنها لزوم شرکت در M.P.H غیرواگیر را برای آن رشته مشخص نمایند.

- مواد امتحانی شامل:

مباحث Decision making، بیماری‌های قلبی-عروقی، ریوی، غدد درون‌ریز و متابولیسم.

از کتاب Cecil Essentials of Medicine

Cambell MJ & Machin D. Medical Statistics, 2nd Edition, John Wiley and Sons, 1997

زبان انگلیسی

- سئوالات امتحانی به صورت چند گزینه‌ای (MCQ) است.
- در مصاحبه وضعیت عمومی فرد، علاقه و انگیزه برای شرکت در دوره، اهداف و نگرش او بررسی خواهد شد.
- شرایط خاص (مانند نقص عضو) شبیه دوره دستیار داخلی است.

۱۱) رشته‌های مشابه در داخل کشور

رشته‌های مشابه در کشور موجود نیست.

۱۲) سابقه رشته در خارج از کشور

بسیاری از کشورها منجمله در دانشگاه‌های انگلستان در برنامه MPH بسیاری از عناوین مربوط به بیماری‌های غیرواگیر است. MPH‌های غیرواگیر در بسیاری از دانشگاه‌ها متداول است، منجمله:

- 1- MPH در Chronic Disease Epidemiology در Yale School of Public Health
- 2- MPH Nutrition Program در Carolina School of Public Health
- 3- MPH در Dept. of Community and Preventive Medicine و University of Rochester Health

۱۳) شرایط مورد نیاز برای راه‌اندازی رشته

- ۱- داشتن دانشکده بهداشت
- ۲- دوره دستیار رشته‌های داخلی و قلب و عروق

۱۴) موارد دیگر

ندارد.

فصل دوم: مشخصات دوره

- (۱) طول دوره و گرایش‌های آن
طول دوره حداقل یکسال است و می‌تواند به طور متناوب حداکثر در ۲ سال طی گردد. دوره گرایش ندارد.
- (۲) ساختار دوره
دوره آموزشی شامل ۳۴ واحد، ۱۸ واحد اجباری، ۱۲ واحد اختیاری و ۴ واحد پایان‌نامه است.
- (۳) نام دروس و تعداد واحدهای درسی

دروس اجباری	جمعاً ۱۸ واحد
اصول اپیدمیولوژی و روش تحقیق	۳ واحد
آمار حیاتی	۳ واحد
کاربرد کامپیوتر و فن‌آوری اطلاعات	۲ واحد
اپیدمیولوژی بیماری‌های غیرواگیر و عوامل خطر ساز	۲ واحد
نظام مراقبت و بار بیماری‌های غیرواگیر	۱ واحد
مطالعات عمده غیرواگیر در ایران و جهان - برنامه‌های کشوری	۱ واحد
مبانی تغییرات در شیوه زندگی	۱ واحد
اصول تغذیه در بیماری‌های غیرواگیر	۲ واحد
مدیریت بهداشت	۱ واحد
اقتصاد بهداشت	۱ واحد
آموزش بهداشت	۱ واحد
دروس اختیاری	جمعاً ۲۰ واحد
بیماری‌های عمده غیرواگیر	۴ واحد
اپیدمیولوژی پیشرفته	۲ واحد
بهداشت محیط	۱ واحد
بهداشت حرفه‌ای	۱ واحد
بهداشت سالمندان	۱ واحد
بهداشت نوجوانان و جوانان	۱ واحد
بهداشت روان	۱ واحد
جامعه‌شناسی پزشکی	۱ واحد
فعالیت بدنی و ورزش	۱ واحد
کارگاه دیابت، چاقی و هیپرلیپیدمی	۳ واحد
کارگاه بیماری‌های قلبی و فشارخون	۳ واحد
تصادفات و سوانح و بلایای طبیعی	۱ واحد

پایان‌نامه

فراگیر باید عنوان پروژه تحقیقاتی خود را در ۶ ماه اول به تصویب مسئول برنامه رسانده و در طول مدت آموزش آزاد به پایان رسانده و دفاع نماید.

فصل سوم: فرم‌های مشخصات دروس

(۱) اصول اپیدمیولوژی و روش تحقیق

از آنجا که علم و هنر اپیدمیولوژی یکی از ابزارهای مهم بهداشت عمومی و پایه و اساس پزشکی جامعه‌نگر و طب پیشگیری را تشکیل می‌دهد و یکی از اصول زیربنایی آموزش بیماری‌های عفونی و گرمسیری نیز به حساب می‌آید، فراگیرنده باید در پایان دوره قادر باشد:

الف- اهداف کلی:

- ۱- اصول پیشگیری را به منظور حفظ سلامتی افراد سالم، بیان نموده با مثال‌های واضحی توضیح دهد.
- ۲- راه کارهای ارتقای سلامت و شیوه‌های مناسب بیماریابی را توصیف کند.
- ۳- انواع مطالعات اپیدمیولوژیک و روش‌های مناسب آماری را به منظور تحقیق در حالات مختلف سلامت و بیماری، با دلایل لزوم و کاربرد هر یک و ذکر مثال‌های روشن، توصیف کند.
- ۴- مفاهیم علمی اپیدمیولوژی پایه را به منظور اهداف پیشگیری و درمانی به کار برد.
- ۵- با استفاده از مفاهیم آماری و دانش متدولوژی تحقیق، حداقل یک پروژه تحقیقاتی انجام دهد.
- ۶- ب- اهداف بینابینی
- ۷- اپیدمیولوژی را تعریف نموده نقش و اهمیت زیربنایی آن را شرح دهد.
- ۸- شاخص‌های مرکزی (میانگین، میانه، مد)، شاخص‌های پراکندگی، جدول‌های فراوانی و نمودارها (ستونی، دایره‌ای و هیستوگرام) را تفسیر نماید.
- ۹- فراوانی، توزیع و عوامل تعیین کننده بیماری را شرح دهد.
- ۱۰- میزان (rate)، نسبت (ratio)، تناسب (proportion) را تعریف و محاسبه نماید.
- ۱۱- میزان‌های مرگ و میر، ابتلا، معلولیت، موالید، سطح سلامت، بروز، شیوع و ... را تعریف، اندازه‌گیری و تجزیه و تحلیل نماید.
- ۱۲- انواع مطالعات اپیدمیولوژیک (توصیفی و تحلیلی، مورد - شاهدی، هم‌گروهی، تجربی)، محاسن، معایب و موارد کاربرد هر یک را با ذکر مثال روشن توصیف کند.
- ۱۳- اهمیت توجه به متغیرهای زمان، مکان، شخص، سن، جنس، شغل، نژاد، وضعیت تاهل، طبقه اجتماعی و ... را در مطالعات مختلف توصیف کند.
- ۱۴- تأثیر روند زمانی بر سلامت و بیماری را توضیح دهد.
- ۱۵- همه‌گیری‌های با منبع مشترک و پیش‌رونده را با ذکر مثال تعریف کند.
- ۱۶- Health system research را بشناسد، تعریف کند و اهمیت آن را در حل مشکلات بهداشتی اولویت‌دار بیان کند.
- ۱۷- در تجزیه و تحلیل داده‌ها میزان‌های مواجهه، برآورد خطر مواجهه، سوگرایی (bias) و ... را شرح دهد.

- ۱۸- برای انواع مطالعات مرتبط با سلامت و بیماری، حجم نمونه مناسبی را محاسبه کند.
- ۱۹- با مفهوم خطای تصادفی و خطای سیستماتیک آشنا باشد.
- ۲۰- برای انواع مطالعات اپیدمیولوژیک طرح تحقیقاتی (پروپوزال) تهیه نماید.
- ۲۱- با اصول اولیه تایپ فارسی و لاتین، انتقال مطالب از سایت‌های مختلف اینترنت، چاپ آنها و پست الکترونیک، استفاده از نرم‌افزار Excel و Power point آشنا باشد.
- ۲۲- با طرز استفاده از نرم‌افزارهای آماری نظیر SPSS، برای انجام محاسبات لازم و تبدیل نتایج مطالعه به جدول و نمودار آشنا باشد.

۲- آمار حیاتی

الف- اهداف کلی:

آشنایی دانشجویان با روش‌های مهم و متعارف آماری که در تحقیقات بهداشتی از آنها استفاده می‌شود.

ب- اهداف بینابینی:

- ۱- روش‌های آماری را که در گروه‌های مختلف پزشکی تدریس شده، مرور کند.
- ۲- مفهوم آزمون، حدود اطمینان، اشتباه نوع اول، اشتباه نوع دوم و توازن آزمون را بداند.
- ۳- برآورد نقطه‌ای و فاصله برای صفات کمی و کیفی را تعریف و محاسبه نماید.
- ۴- برآورد حجم نمونه در تحقیقات متعارف پزشکی و اپیدمیولوژی را بداند و برای هر نوع پژوهش محاسبه کند.
- ۵- آزمون‌های مربوط به مقایسه دو میانگین (مستقل و وابسته) را بداند و محاسبه نماید.
- ۶- آزمون‌های مربوط به دو نسبت (مستقل و وابسته) را بداند و محاسبه نماید.
- ۷- مفهوم آنالیز واریانس را بداند، نتایج کامپیوتری را اخذ و تفسیر کند.
- ۸- مفهوم رگرسیون خطی را بداند و نتایج کامپیوتری را اخذ و تفسیر کند.
- ۹- میزان، نسبت، خطر نسبی و نسبت برتری (OR) را بشناسد.
- ۱۰- (OR) مشترک را برآورد و آزمون صفر بودن OR و OR مشترک را بداند و محاسبه نماید.
- ۱۱- حدود اطمینان برای OR را محاسبه نماید.
- ۱۲- با نحوه انتخاب آزمون‌های آماری برای هر یک از روش‌های متداول تحقیق آشنا شود.

۳- کاربرد کامپیوتر و فن‌آوری اطلاعات

- ۱- از کامپیوتر و اینترنت جهت دستیابی به اطلاعات پزشکی و محاسبات آماری، استفاده کند
- ۲- با اصول اولیه تایپ فارسی و لاتین، انتقال مطالب از سایت‌های مختلف اینترنت، چاپ آنها و پست الکترونیک، استفاده از نرم‌افزار Excel و Power point آشنا باشد.
- ۳- با طرز استفاده از نرم‌افزارهای آماری نظیر SPSS، برای انجام محاسبات لازم و تبدیل نتایج

۴- اپیدمیولوژی بیماری‌های غیرواگیر و عوامل خطر ساز

ب- اهداف بینابینی:

با توجه به شیوع فزاینده بیماری‌های غیرواگیر در اواخر هزاره دوم و آغاز هزاره سوم، توجه خاص به این بیماری‌ها و عوامل خطر ساز آنها و آشنایی با اپیدمیولوژی و پیشگیری آنها دارای ارزش فراوانی است. فراگیرنده باید در پایان قادر باشد:

الف- اهداف کلی:

آشنایی دانشجویان با اهمیت، شیوع، عوامل بوجود آورنده و نحوه پیشگیری از بیماری‌های غیرواگیر

۱- مقدمه‌ای بر اپیدمیولوژی بیماری‌های غیرقابل انتقال، اهمیت این بیماری‌ها و مراقبت از آنها را بداند.

۲- سیر طبیعی بیماری‌های غیرواگیر را مرور کند.

۳- سبب شناختی بیماری‌های غیرواگیر را با ذکر جزئیات آن بداند.

۴- تغییرهای رویداد در جمعیت را در قرن گذشته و هزاره سوم مرور کند.

۵- اپیدمیولوژی پر فشاری خون، عوامل ایجاد کننده آنها و راه‌های پیشگیری را بشناسد.

۶- اپیدمیولوژی مصرف سیگار، عوامل موثر در شیوع آن و راه‌های پیشگیری را بداند.

۷- اپیدمیولوژی اختلالات تحمل گلوکز، عوامل موثر در ایجاد آن و راه‌های پیشگیری را بشناسد.

۸- اپیدمیولوژی اصفاه وزن و چاقی، عوامل موثر و ایجاد آن و پیشگیری از آن را بشناسد.

۹- اپیدمیولوژی اعتیاد، عوامل موثر بر ایجاد آن و راه‌های پیشگیری را بداند.

۱۰- اپیدمیولوژی سرطان‌ها و علل عمده ایجاد کننده آن را بشناسد.

۱۱- اپیدمیولوژی اختلالات روانی، علل موثر بر ایجاد آن و راه‌های پیشگیری را بداند.

۱۲- کم تحرکی را مرور کند و راه‌های افزایش فعالیت بدنی و ورزش در جامعه را بشناسد.

۱۳- شیوه زندگی ناسالم را تعریف کند و راه‌های مقابله آن را بشناسد.

۱۴- اصول پیشگیری از بیماری‌های غیرواگیر و برنامه‌های کشوری مرتبط با آنها را بشناسد.

۵- نظام مراقبت و بار بیماری‌های غیرواگیر

این درس به صورت سمینار با همکاری اساتید و دانشجویان موارد تعاریف، یافته‌ها و نحوه به کارگیری نظام

مراقبت و بار بیماری‌های غیرواگیر انجام خواهد شد.

۶- مطالعات عمده غیرواگیر در ایران و جهان - برنامه‌های کشوری

این درس به صورت سمینارهایی پی در پی با همکاری اساتید و دانشجویان به منظور مروری بر مطالعات عمده غیرواگیر جهان مانند فرامینگهام، کارولینا، Twin Cities، ERIC، اسلر، هلسینکی، MRFIT، LRC و ... و نیز مطالعات عمده ایران مانند مطالعه قند و لیپید تهران، قلب سالم اصفهان و برنامه‌های کشوری در استان‌های کشور انجام خواهد شد.

۷- مبانی تغییرات در شیوه زندگی

این درس به صورت سمینار با همکاری اساتید و دانشجویان برای بررسی مبانی تغییرات در شیوه زندگی در سطح جهان و به ویژه با توجه به فرهنگ و عادات ایرانی انجام خواهد شد.

۸- اصول تغذیه در بیماری‌های غیرواگیر

با توجه به اهمیت بهداشت تغذیه در حفظ و ارتقای سلامت انسان و احتمال بالقوه انتقال بسیاری از عوامل عفونت‌زا از طریق مواد غذایی آلوده یا سمی، لازم است فراگیر، تا پایان دوره MPH:

الف- اهداف کلی

- ۱- اصول و مبانی تغذیه و بهداشت مواد غذایی و کاربرد تغذیه در بهداشت و درمان را بداند.
- ۲- نیازها و الگوهای غذایی و تغذیه گروه‌های ویژه (کودکان، نوجوانان، ورزشکاران، مادران باردار) را بیان کند.
- ۳- مشکلات تغذیه‌ای فرد و جامعه را بداند.
- ۴- اکولوژی و اپیدمیولوژی بیماری‌های مرتبط با تغذیه را در سطح جهان و ایران شرح دهد.
- ۵- قوانین، وظایف و برنامه‌های کشوری تغذیه و بهداشت مواد غذایی را بیان کند.
- ۶- قادر به ارزیابی وضعیت تغذیه فرد و جامعه و برنامه‌ریزی‌های مربوطه باشد.
- ۷- رسالت، اهداف و برنامه‌های سازمان‌های رسمی و غیررسمی مرتبط با تغذیه و بهداشت مواد غذایی کشور را متذکر شود.
- ۸- قادر به برنامه‌ریزی تغذیه‌ای در سیستم بهداشتی کشور و شرایط اضطراری باشد.

۹- اصول مدیریت بهداشت

با توجه به اهمیت مدیریت استراتژیک در برنامه‌های بهداشتی، فراگیر باید تا پایان دوره MPH بتواند:

الف- اهداف کلی

- ۱- اصول و مبانی مدیریت را شرح دهد.
- ۲- چارت سازمانی و سلسله مراتب اداری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی را بیان کند.

۳- نقش مدیریت صحیح را در پویایی سیستم بیان کند.

ب- اهداف بینابینی

- ۱- تعریف مدیریت را بیان و چند مورد از مصادیق آن را در زندگی روزمره خود مشخص کند.
- ۲- مفهوم سازمان و ماموریت آن را از دید خود بیان نماید.
- ۳- وظایف اصلی مدیریت را در سازمان توضیح دهد.
- ۴- مفهوم عملکرد را بیان کند و کاربردهای آن را در مدیریت سازمان توضیح دهد.
- ۵- برداشت خود را از مفهوم تندرستی بیان کند.
- ۶- برنامه تندرستی را تعریف نموده و انواع آن را با توجه به مفهوم تندرستی و طیف آن توضیح دهد.
- ۷- نوع هر یک از برنامه‌های تندرستی جاری در نظام ارایه خدمات ایران را مشخص کند.
- ۸- چرخه زندگی برنامه‌های تندرستی ارایه شده در این گفتار را نقد و مفهوم هر یک از عناصر آنرا توضیح دهد.
- ۹- برای پایش و ارزشیابی برنامه‌های تندرستی جاری در نظام ارایه خدمات ایران شاخص‌های مناسبی را تعریف کرده و روش مناسب جمع‌آوری داده‌ها برای محاسبه هر یک را مشخص نماید.
- ۱۰- شیوه به کارگیری شاخص‌های تعریف شده برای ارزیابی عملکرد برنامه را توضیح دهد.
- ۱۱- با توجه به مفاهیم ارایه شده در این گفتار، راهی را برای سنجش کیفیت فعالیت‌های تشکیل دهنده یک برنامه تندرستی پیشنهاد کند.
- ۱۲- طرحی برای ارزیابی عملکرد یک برنامه جاری تندرستی در سطح کشور تهیه کند.

۱۰- اقتصاد بهداشت

با توجه به اهمیت اقتصاد در برنامه‌ریزی‌های بهداشتی و درمانی، فراگیر باید در پایان دوره MPH:

الف- اهداف کلی

- ۱- دانش و نگرش کلی در مورد علم اقتصاد و به ویژه اقتصاد بهداشت داشته باشد.
- ۲- بتواند برنامه‌های بهداشتی - درمانی را با دید اقتصادی طراحی کند.

ب- اهداف بینابینی

- ۱- حوزه‌های مورد مطالعه در اقتصاد بهداشت را بشناسد.
- ۲- تفاوت‌های اقتصاد بهداشت با اقتصاد کالا را تشخیص دهد.
- ۳- تحولات انجام شده در سیاستگذاری‌های بهداشتی را درک و تحلیل نماید.
- ۴- برابری، اثربخشی و کیفیت را در ارتباط با هم بحث کند.
- ۵- سازمان‌های نوین ارایه خدمات بهداشتی و سیاست‌های آنها را بشناسد.
- ۶- ارتباط بین مدیریت، اقتصاد و بهداشت را در فرایند توسعه، تعیین کند.

۷- با دیدگاه‌های مختلف بهداشتی، آشنا باشد.

۱۱- آموزش بهداشت

با توجه به این که کاهش بیماری، مرگ و میر و هزینه‌های سرسام‌آور پزشکی در گرو فعالیت‌های آموزش بهداشت، ارتقای سلامت و پیشگیری از بیماری بوده و بهترین امید برای بهبود درازمدت کیفیت زندگی و سلامت جمعیت‌ها به حساب می‌آید لذا فراگیر، لازم است پس از گذراندن این دوره:

الف- اهداف کلی

- ۱- آموزش بهداشت را عالم تغییر رفتارهای زیان‌بخش افراد، گروه‌ها و جمعیت‌ها و تبدیل آن به رفتارهای سودبخش موثر بر سلامت کنونی و آینده آنان تلقی نماید.
- ۲- با بهره‌گیری از روش‌های مختلف آموزش بهداشت، باعث تسهیل پذیرش داوطلبانه رفتارهای موثر بر سلامت گردد
- ۳- با ترکیبی از فعالیت‌های آموزش بهداشت و حمایت‌های محیطی، سازمانی و اقتصادی که از رفتارهای منجر به سلامت فرد، گروه و اجتماعی صورت می‌گیرد موجبات ارتقای سلامت را فراهم نماید.

ب- اهداف بینابینی

- ۱- انقلاب اول و دوم در بهداشت عمومی را شرح دهد.
- ۲- اهمیت نقش برنامه‌های آموزش بهداشت و ارتقای سلامت در انقلاب دوم را بیان کند.
- ۳- آموزش بهداشت و ارتقای سلامت را تعریف کند.
- ۴- دلایل استفاده از نظریه‌ها و الگوها در مداخلات بهداشتی را فهرست کند.
- ۵- نظریه و الگو را تعریف کند.
- ۶- مهمترین الگوهای برنامه‌ریزی در آموزش بهداشت را توضیح دهد.
- ۷- مهمترین نظریه‌ها و الگوهای تغییر رفتار را شرح دهد.

۱۲- بیماری‌های عمده غیرواگیر

این درس شامل موضوعات زیر است:

- ۱- اهمیت مراقبت بیماری‌های غیرواگیر
- ۲- مراقبت از عوامل خطر بیماری‌های غیرواگیر
- ۳- اپیدمیولوژی سوانح و حوادث
- ۴- اپیدمیولوژی دیابت
- ۵- پیشگیری اولیه از دیابت و فشار خون، برنامه‌های کشوری
- ۶- بار بیماری‌ها
- ۷- اپیدمیولوژی بیماری‌های قلب و عروق

- ۸- اپیدمیولوژی بیماری‌های تنفسی
- ۹- اپیدمیولوژی اعتیاد
- ۱۰- اپیدمیولوژی اختلالات ناشی از کمبود ید
- ۱۱- اپیدمیولوژی سرطان‌ها
- ۱۲- اپیدمیولوژی اختلالات روان

۱۳- اپیدمیولوژی پیشرفته

شامل عناوین زیر است:

- ۱- معرفی دوره، اهداف و شیوه اجرا
- ۲- شیوه انتخاب گروه شاهد، اصول- انتخاب جمعیت مرجع، شیوه‌های مختلف نمونه‌گیری
- ۳- Case Control
- ۴- Age, birth and period effects
- ۵- همسان‌سازی
- ۶- نقد انتخاب شاهد در یک مطالعه
- ۷- مطالعات کوهورت
- ۸- اندازه‌های وقوع بیماری
- ۹- اندازه‌گیری رابطه بین مواجهه و پی‌آمد- تمرین اندازه‌های وقوع
- ۱۰- تورش انتخاب و اطلاع - Misclassification، معرفی تمرین و مقاله
- ۱۱- بررسی تمرین اندازه‌های اپیدمیولوژیک
- ۱۲- سوگرایی مخدوش‌کنندگی
- ۱۳- معرفی تمرین مخدوش‌کنندگی
- ۱۴- بررسی تمرین عملی
- ۱۵- Adjustment & Stratification
- ۱۶- اثر متقابل (Interaction)
- ۱۷- Logistic Regression
- ۱۸- Quality control
- ۱۹- نوشتن پروتکل کنترل کیفیت
- ۲۰- تمرین عملی با کامپیوتر آنالیز رگرسیون لجستیک
- ۲۱- مرور سیستماتیک مقالات
- ۲۲- تمرین عملی نوشتن پروتکل کنترل کیفیت
- ۲۳- متا آنالیز

۱۴- بهداشت محیط

این درس به بحث پیرامون مسایل بهداشت محیطی آب؛ فاضلاب؛ هوا؛ مواد زاید جامد و دفع بهداشتی آن؛ بهداشت و کنترل مواد غذایی؛ حفاظت در برابر پرتوها و سایر موارد زمینه‌ای می‌پردازد و دانشجویان بایستی در پایان این درس آشنایی کامل با موارد ذکر شده پیدا کنند.

الف- اهداف کلی:

هدف از ارایه این درس آشنا ساختن دانشجویان با اصول بهداشت محیط زیست و اثراتی که محیط بر بهداشت و سلامت انسان می‌گذارد می‌باشد.

ب- اهداف بینابینی:

- ۱- محیط، بهداشت محیط و ارتباط انسان با محیط را بداند.
- ۲- جنبه‌های جهانی بهداشت محیط را بشناسد.
- ۳- ارزیابی اثرات توسعه بر محیط زیست را بداند و بیان کند.
- ۴- اصول اپیدمیولوژی محیط را بداند و توضیح دهد.
- ۵- خصوصیات؛ آلودگی‌ها؛ بیماری‌های منتقله و استانداردهای مربوط به آب را بداند.
- ۶- روش‌های تصفیه و سالم‌سازی آب را بیان نماید.
- ۷- اثرات فاضلاب بر محیط زیست؛ اصول تصفیه فاضلاب و استفاده مجدد از آن را توضیح دهد.
- ۸- آلودگی هوا، انواع آینده‌ها؛ بیماری‌های منتقله و استانداردها را بشناسد.
- ۹- مواد زاید جامد و رفع بهداشتی آنها را بیان کند.
- ۱۰- اصول گندزدایی؛ گندزداها و پاک کننده‌ها را بشناسد.

۱۵- بهداشت حرفه‌ای

با توجه به تشابه بسیاری از اهداف و تداخل وظایف بهداشت عمومی و بهداشت حرفه‌ای، مبنی بر تامین، حفظ و ارتقا سلامت محیط کار و کارکنان عرصه صنعت، حرفه‌های پزشکی و سایر مشاغل نکات زیر را فرا می‌گیرد:

الف- هدف کلی:

آشنا شدن دانشجویان با مبانی و اصول بهداشت حرفه‌ای، ایمنی کار و سلامت کارکنان حرفه‌ها

ب- اهداف بینابینی:

- ۱- تاریخچه، تعاریف، مبانی و دامنه بهداشت حرفه‌ای را بدانند.
- ۲- با اصول مرتبط با ایمنی کار و کنترل خطرات و بیماری‌های ناشی از کار، آشنا شود.
- ۳- ایمنی شیمیایی را توضیح دهد.
- ۴- سلامت کارکنان حرفه‌های پزشکی را جزئی از اجزا بهداشت حرفه‌ای دانسته و اصول، مبانی و نحوه تامین آنها را شرح دهد.
- ۵- اصول مهندسی فاکتورهای انسانی و تطابق شرایط با کاربر را توضیح دهد.
- ۶- سیاست‌های بهداشتی مرتبط با بهداشت حرفه‌ای در ایران را بیان کند.

۱۶- بهداشت سالمندان

به عقیده کارشناسان سازمان جهانی بهداشت، امروزه در سطح جهان، انقلابی در جمعیت‌شناسی، در شرف وقوع است! چرا که حدود ۶۰۰ میلیون نفر افراد سالخورده ۶۰ ساله و بالاتر در سطح جهان وجود دارد و این رقم تا ۲۰۲۵ به دو برابر و تا سال ۲۰۵۰ به دو بیلیون نفر افزوده خواهد شد و این در حالی است که بیشترین موارد آن در کشورهای در حال پیشرفت، زندگی خواهند نمود. از طرفی در جهانی که سریعاً رو به پیر شدن به پیش می‌رود افراد سالخورده به طور روزافزونی نقش بحرانی در انجام کارهای داوطلبانه، انتقال تجربه و دانش، کمک به اعضای خانواده با ایفای نقش مراقبتی و به عهده خواهند داشت. شایان ذکر است که نقش بحرانی سالمندان فقط به کشورهای در حال توسعه، محدود نمی‌شود بلکه در کشورهای پیشرفته نیز دارای چنین نقش خطیری هستند و بدیهی است که این نقش عظیم و مشارکت مفید در امر توسعه، زمانی می‌تواند توأم با شادابی و لذت باشد که سالمندان از سلامت کافی برخوردار باشند و بنابراین فراگیر، در پایان دوره MPH لازم است:

الف- اهداف کلی :

- ۱- علل افزایش طول عمر انسان‌ها در اغلب نقاط جهان را توضیح دهد.
- ۲- نیازهای بهداشتی سالمندان در زمان حال و آینده را شرح دهد.
- ۳- تاثیر سن بر اجزای مختلف سیستم ایمنی و عوامل مساعد کننده برای عفونت در سالمندان را بیان

۴- دانش و مهارت پیشگیری، تشخیص و اداره بیماری‌های مسری و غیرمسری در این افراد را کسب کرده باشد.

ب- اهداف بینابینی:

- ۱- سالمندی را تعریف کرده و منظور از نوپیری، پیری و کهنسالی را بیان کند
- ۲- جمعیت‌شناسی و تغییرات جمعیت سالمندان در جامعه را شرح دهد.
- ۳- تغییرات آناتومیک، فیزیولوژیک و ایمونولوژیک سالمندان را ذکر نماید.
- ۴- لزوم و نحوه مراقبت از سالخورده‌گان را بیان کند.
- ۵- نحوه پیر شدن ملت‌ها را توضیح دهد.
- ۶- علل زنانه شدن جمعیت‌ها را شرح دهد.
- ۷- نحوه پیشگیری از بیماری‌های سالمندی از دوران کودکی و جوانی را بیان کند.
- ۸- عوامل موثر بر افزایش کیفیت زندگی سالمندان را ذکر کند.
- ۹- اپیدمیولوژی بیماری‌های شایع در سالخورده‌گان را شرح دهد.
- ۱۰- رویکرد اپیدمیولوژیک به عفونت‌های ادراری، پنومونی، باکتری می و عفونت‌های داخل شکم را بداند.
- ۱۱- لزوم و نحوه ایمن‌سازی سالمندان در مقابل بیماری‌های واجد واکنش را شرح دهد.
- ۱۲- مفاد بیانیه دومین اجلاس سازمان ملل در مورد حقوق اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی سالمندان را به اختصار توضیح دهد.

۱۷- بهداشت نوجوانان و جوانان

از آنجا که دوران نوجوانی و جوانی، مهمترین دوران شکل‌گیری شخصیت انسان به حساب می‌آید و از طرفی تامین نیازهای بهداشتی این دوران باعث شکوفایی بسیاری از استعدادها و ارتقای سلامتی انسان می‌شود بنابراین فراگیر باید تا پایان دوره MPH:

الف- اهداف کلی :

- ۱- مفاهیم، سیاست‌ها و برنامه‌های بهداشت نوجوانان و جوانان در سطح کشور را بداند.
- ۲- معیارهای سلامت نوجوانان و جوانان را بیان نموده نیازهای اساسی این گروه برای سالم زیستن را متذکر شود.
- ۳- نقش و اهمیت بهداشت نوجوانان و جوانان در بهداشت و توسعه کشور را شرح دهد.
- ۴- قادر به شناخت مشکلات این دوره و برنامه‌ریزی، مدیریت، آموزش و تحقیق در برنامه‌های بهداشتی نوجوانان و جوانان باشد.

ب- اهداف بینابینی:

- ۱- نقش و اهمیت و اثربخشی برنامه‌های بهداشت نوجوانان و جوانان بر بهداشت و توسعه کشور را متذکر شود.
- ۲- پیامدهای مثبت و منفی افزایش جمعیت نوجوانان و جوانان را بیان کند.
- ۳- ویژگی‌های جسمی- روانی و اجتماعی نوجوانان و جوانان را توصیف نماید.
- ۴- بهداشت بلوغ جسمی و تغذیه‌ای پسران و دختران را شرح دهد.
- ۵- مبانی بهداشت روانی- اجتماعی پسران و دختران را توضیح دهد.
- ۶- در مورد مسایل نوجوانان، نظیر تحصیل، شغل، ازدواج و امثال آن بحث کند.
- ۷- رفتارهای خطرناک در نوجوانان و جوانان (حوادث، سیگار، اعتیاد، خشونت، رفتارهای نامناسب جنسی) را متذکر شود.
- ۸- بیماری‌ها و اختلالات شایع دوران نوجوانی و جوانی را لیست نموده و شرح دهد.
- ۹- نحوه ارزیابی سلامت نوجوانان و جوانان را بیان کند.
- ۱۰- برنامه‌های بهداشتی لازم برای نوجوانان و جوانان را تنظیم کند.
- ۱۱- شیوه‌های نوین ارائه خدمات بهداشتی به نوجوانان و جوانان را بداند و آنان را در برنامه‌های بهداشتی، مشارکت دهد.
- ۱۲- چگونگی مشارکت والدین در ارتقای سلامت نوجوانان و جوانان را بیان کند.
- ۱۳- نحوه مشاوره با نوجوانان و جوانان را توضیح دهد.
- ۱۴- نحوه برنامه‌ریزی، مدیریت، آموزش و تحقیق در برنامه بهداشت نوجوانان و جوانان را متذکر شود.
- ۱۵- برنامه اجرایی بهداشت نوجوانان و جوانان را شرح دهد.

۱۸- بهداشت روان

از آنجا که بهداشت روان، علم بهتر زیستن و رفاه اجتماعی در تمامی سطوح زندگی اعم از دوران داخل رحمی، کودکی تا نوجوانی، بزرگسالی و پیری به حساب می‌آید و در تعریف سلامت، در واقع سلامت جسمی، روانی و اجتماعی، مد نظر می‌باشد و از طرفی همواره در خلال همه‌گیری‌های بیماری‌های عفونی و حوادث و سوانح مختلف، بهداشت روان نیز دستخوش اختلال، واقع شده و همه‌گیری رعب و وحشت نیز حادث و مزید بر علت می‌گردد، لازم است فراگیر، پس از گذراندن دوره MPH:

الف- اهداف کلی :

- ۱- با اصول و مبانی بهداشت روان آشنا شود.
- ۲- افزایش سطح بهداشت روان را در گرو ارتقا آگاهی جامعه بداند.
- ۳- شناسایی و تشخیص زودرس اختلالات روانی و درمان آنها را گامی در جهت تحقق اهداف

- ۴- یکی از راه‌های پیشگیری از بروز بیماری‌های روانی را پیشگیری و درمان بیماری‌های جسمی معرفی کند.
- ۵- ارتباط بهداشت روان و بزهکاری را بیان کند.
- ۶- ارتباط بهداشت روان، اعتیاد و کنترل آن را توضیح دهد.

ب- اهداف بینابینی:

- ۱- بهداشت روان را تعریف نموده، تاریخچه آن را توضیح دهد.
- ۲- ویژگی‌های افرادی که از نظر روانی سالم هستند را بیان کند.
- ۳- اهمیت و اولویت‌های بهداشت روان را شرح دهد.
- ۴- سطوح سه‌گانه پیشگیری در بهداشت روان را نام برده و با ذکر مثال شرح دهد.
- ۵- اهمیت ادغام بهداشت روان در سیستم مراقبت‌های بهداشتی اولیه کشور را بیان کند.
- ۶- حیطه‌های نیاز به توسعه بهداشت روان در سطوح کشور را شرح دهد.
- ۷- اهمیت توجه به بهداشت روان کودکان و نوجوانان را بیان کند.
- ۸- نقش بازدارنده بهداشت روان در سوء مصرف مواد را توضیح دهد.
- ۹- توجه به اهمیت بهداشت روان در بلایای طبیعی را شرح دهد.
- ۱۰- اهمیت تهیه قانون بهداشت روان را متذکر شود.
- ۱۱- سطوح پیشگیری از بزهکاری را شرح داده استراتژی‌های آن را بیان کند.
- ۱۲- با توجه به موقعیت اجتماعی- فرهنگی کشور، استراتژی‌های پیشگیری از بزهکاری را پیشنهاد نماید.
- ۱۳- مفاهیم سوء مصرف و وابستگی به مواد مخدر را توضیح داده اپیدمیولوژی سوء مصرف مواد مخدر و ارتباط آن با بیماری‌های واگیردار را شرح دهد.
- ۱۴- عوامل خطرزا و محافظت‌کننده ابتلا به اعتیاد را شرح دهد.
- ۱۵- راهکارهای پیشگیری اعتیاد را بیان کرده و رویکردهای درمانی مربوطه را توضیح دهد.
- ۱۶- رویکردهای "کاهش آسیب" را تعریف کرده و ویژگی‌های آن را توضیح دهد و چند استراتژی آن را نام ببرد.

۱۹- جامعه‌شناسی پزشکی

شامل عناوین زیر می‌باشد:

- ۱- جامعه‌شناسی چیست؟
- ۲- جامعه‌شناسی پزشکی شامل چه مباحثی است؟
- ۳- کیفیت زندگی
- ۴- سرمایه‌های اجتماعی

- ۵- خانواده، جامعه و سلامت
- ۶- انواع مراقبت‌های سلامت
- ۷- مراقبت سلامت خردی
- ۸- مراقبت سلامت خانوادگی
- ۹- مراقبت سلامت جامعه و نقد آن
- ۱۰- چگونگی موثر بودن مراقبت‌های سلامت
- ۱۱- چگونگی تأثیرگذاری مراقبت سلامت
- ۱۲- آیا مراقبت سلامت همه نیازهای واقعی را تامین می‌کند؟
- ۱۳- چه نوع مراقبت سلامت مفیدتر است.
- ۱۴- ارزیابی مراقبت‌های سلامت

۲۰- فعالیت بدنی و ورزش

۲۱- کارگاه دیابت و هیپرلیپیدمی

طبق برنامه رایج این کارگاه

۲۲- کارگاه بیماری‌های قلبی، فشارخون و هیپرلیپیدمی

طبق برنامه رایج این کارگاه

فصل چهارم: ارزشیابی برنامه

ارزشیابی برنامه به طور مشترک توسط اعضای هیئت ممکنه بیماری‌های داخلی، قلب و عروق، پزشکی اجتماعی و افراد منتخب از دبیرخانه شورای آموزش علوم پایه انجام خواهد شد. ارزشیابی شامل بررسی دارا بودن و حفظ شرایط مورد نیاز رشته و نظرسنجی از مدرسان، ارزشیابی عملکرد دانش‌آموختگان و نظرخواهی از آنان هر سه سال یک بار انجام خواهد شد میزان استقبال دانش‌آموختگان، میزان رضایت آنها و مدرسان، میزان رضایت بکارگیرندگان فارغ‌التحصیلان مورد ارزشیابی قرار خواهد گرفت. معیار موفقیت برنامه عبارت خواهد بود از: حداقل ۸۰ درصد استقبال دانش‌آموختگان، ۷۰ درصد رضایت مدرسان، ۷۰ درصد رضای دانش‌آموختگان از برنامه‌های آموزشی و ۷۰ درصد رضایت بکارگیرندگان فارغ‌التحصیلان.